

*Prof. zw. dr hab. inż. Andrzej Świętoniowski
Katedra Systemów Wytwarzania
Wydział Inżynierii Mechanicznej i Robotyki
AGH Kraków*

Kraków 08. 09. 2020

OPINIA O ROZPRAWIE DOKTORSKIEJ

mgr inż. Marty Żyłki

Synchronizacja ruchu dwóch siłowników pneumatycznych w urządzeniach rehabilitacyjnych

Rozprawa sytuuje się w dziedzinie Nauk inżynieryjno-technicznych, w skład której jest zaliczana jest dyscyplina Inżynieria Mechaniczna.

1. Podstawa prawna

Recenzję wykonano na zlecenie Przewodniczącego Rady Dyscypliny Inżynieria Mechaniczna Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza dr hab. inż. Aleksandra Mazurkow, prof. PRz.

Pismo z dnia 26 czerwca 2020 r.

2. Strona formalna rozprawy

Przedstawiona mi do recenzji praca liczy 174 strony tekstu podzielonego na osiem rozdziałów. W rozdziałach tych zamieszczono 84 rysunki oraz 41 tablic. Do pracy dołączono indeks literatury zawierający 87¹ pozycje oraz dwa streszczenia w języku polskim i angielskim.

3. Tematyka, zakres i cel rozprawy

Dysfunkcja narządów ruchu mająca swe źródło zarówno w zaburzeniach o charakterze neurologicznym jak i urazach doznanych w trakcie wypadków jest dziś - obok schorzeń układu krążenia - najczęstszą przyczyną niepełnosprawności w naszym kraju. Rehabilitacja medyczna i zawodowa, a także aktywność życiowa dotkniętych nią osób ma istotny wpływ na jakość ich życia oraz szeroko rozumianą integrację społeczną. Uwarunkowania te przekładają się na intensywne badania prowadzone w licznych ośrodkach, a mające na celu zarówno rozwój samych metod rehabilitacji jak i wspomagających te metody urządzeń terapeutycznych. Wyniki tych badań – opublikowane w literaturze polskiej i światowej – koncentrują się przy tym na problemach rehabilitacji kończyn górnych, których funkcje są dla człowieka funkcjami podstawowymi, a ich brak lub ograniczenie (stałe lub czasowe) jest postrzegany jako jedna z najbardziej dokuczliwych konsekwencji wielu zmian patologicznych. Relatywnie mniej liczne są natomiast badania odnoszące się do dysfunkcji i rehabilitacji kończyn dolnych. Stąd też podjęcie tej problematyki przez Panią mgr inż. Martę Żyłkę należy uznać za ze wszech miar słuszne i celowe zarówno w aspekcie ogólnoludzkim jak i społecznym oraz gospodarczym, a to poprzez przywrócenie osoby z dysfunkcją ruchową do pełnej - bądź choćby tylko częściowej - sprawności zawodowej. Uzyskane rezultaty badawcze przedstawiła Doktorantka w klasycznym układzie treści, w którym pierwszy rozdział został poświęcony genezie, celowi i zakresowi pracy oraz sformułowaniu hipotezy badawczej. Hipoteza ta stwierdza, że w urządzeniu rehabilitacyjnym do ćwiczeń biernych kończyn

¹ W tym pięć będących autorstwa bądź współautorstwa Doktorantki, co świadczy o konsekwentnym zainteresowaniu i jej dorobku naukowym w zakresie przedmiotowej problematyki

dolnych można wykorzystać innowacyjny układ pary siłowników pneumatycznych sterowanych specjalnie zaprojektowanym elementem (zaworem) synchronizującym ich ruch. Projekt takiego elementu o nazwie MZ_SYNCH - zgłoszony co warto podkreślić jako wzór użytkowy do Urzędu Patentowego RP nr W. 126971 - został przedstawiony w rozdziale drugim. W ślad za tym w rozdziale trzecim - wykorzystując w tym celu zakres obciążeń biologicznych kończyny dolnej człowieka - wyznaczono wartości parametrów projektowanego układu sprzężonych z sobą poprzez zawór MZ_SYNCH siłowników pneumatycznych.

Celem sprawdzenia czy zaprojektowany układ można zastosować w urządzeniach rehabilitacyjnych, Doktorantka wykonała trzy obszernie cykle eksperymentów, celem których było wyznaczenie charakterystyk przemieszczeń oraz prędkości tłoczków obu siłowników.

W każdym z cykli zastosowano siłowniki pneumatyczne produkcji różnych firm i o różnych parametrach, a uzyskane wyniki przedstawione zostały w rozdziałach cztery, pięć i sześć.

Logicznym zwieńczeniem pracy jest przedstawienie w rozdziale siódmym opisu dwóch urządzeń rehabilitacyjnych do kończyn dolnych :MZ_REHAB_1 oraz MZ_REHAB_2 , w których zastosowano omawiany element synchronizacyjny.

Wyniki badań podsumowała Doktorantka w rozdziale ósmym przedstawiając tam również zamierzone kierunki dalszych badań.

Treść rozprawy została ponadto uzupełniona przez dołączenie ośmiu załączników.

4. Ocena merytoryczna

Przedstawione przez Doktorantkę na początku swej pracy cele poznawcze sprowadzają się w istocie do skonstruowania pneumatycznego urządzenia rehabilitacyjnego wyposażonego w dwa siłowniki pneumatyczne, w którym synchronizacja ruchu obu tłoczków jest realizowana oryginalnym - będącym jej dziełem - zaworem dławiącym. Potrzeba zapewnienia takiej synchronizacji wynika z cytowanych obserwacji klinicznych wskazujących, iż najbardziej efektywne wyniki rehabilitacji uzyskuje się podczas równoczesnych ćwiczeń obu kończyn (zdrowej i porażonej dysfunkcją)².

Synchronizacja działania zespołu siłowników pneumatycznych może być realizowana

² Uzasadnia się to faktem, iż ruchy kończyny zdrowej przyczyniają się do zwiększenia potencjału mięśni kończyny z porażeniem

zarówno poprzez zastosowanie zaworów różnych typów jak i układu serwonapędu elektropneumatycznego, lecz zdaniem Doktorantki są to rozwiązania relatywnie drogie i skomplikowane. Przekłada się to bezpośrednio i na koszt wykorzystujących je urządzeń rehabilitacyjnych. Obniżenie tego kosztu mogłoby natomiast w istotny sposób przyczynić się do ich szerszego rozpowszechnienia, a w ślad za tym i do skrócenia czasu oczekiwania na zabiegi, aż do wykorzystywania ich w domu pacjenta.

Owo odniesienie się Doktorantki do społecznych skutków prowadzonych badań uważam za istotny walor rozprawy.

Zaproponowane rozwiązanie w postaci symetrycznego zaworu dławiącego należy uznać za poprawne. Zastrzeżenia budzi natomiast dołączona w Dodatku A dokumentacja techniczna tego zaworu niezgodna po części z zasadami rysunku technicznego. Dotyczy to zwłaszcza złożeniowego rysunku 6A – wartość podziałki, rozmieszczenie rzutów, tabliczka znamionowa.

Określenia parametrów badanego układu zdecydowała się Doktorantka poszukiwać na drodze czysto eksperymentalnej. W istocie w badaniach zjawisk przepływowych – wobec złożoności i ich wzajemnego uwarunkowania - posłużenie się eksperymentem okazuje się często niezbędne. Z reguły jednak eksperyment ten oparty jest o wcześniejsze rozważania teoretyczne, których wyniki ostatecznie weryfikuje. Czy zatem rezygnacja z sformułowania choćby bardzo uproszczonego modelu matematycznego i wyznaczenia na jego podstawie charakterystyk zaworu dławiącego jest w pełni uzasadniona. Pozbawia nas to bowiem tak istotnych informacji jak charakter występującego w nim przepływu (laminarny lub turbulentny), a także wrażliwości na zmianę czynników zewnętrznych.

Aby to rozstrzygnąć koniecznym byłoby jednak dokonanie analizy wymaganej dokładności sterowania wynikającej z zapewnienia niezbędnych warunków rehabilitacji kończyn, co wykracza poza zakres pracy w jej dotychczasowej formie

Wychodząc z poczucia odpowiedzialności za efekty rehabilitacji Doktorantka zrealizowała trzy obszerne cykle badań – dla różniących się sobą par siłowników- których celem było wyznaczenie charakterystyk przemieszczeń – przy wysuwie i ruchu powrotnym - oraz prędkości tłoczyk obu siłowników wchodzących w skład urządzenia. W każdym z cykli przyjęto te same zakresy parametrów ciśnienia obciążającego tłoczyska siłowników. Równe ich wartości $p_1 = p_2$ odpowiadały sytuacji rehabilitowania obu kończyn, różne zaś $p_1 \neq p_2$ sytuacji gdy rehabilitacji wymaga jedynie jedna kończyna.

Wyrażając się z uznaniem o bardzo obszernym zakresie przeprowadzonej analizy problemu i wkładzie pracy Doktorantki trudno wszakże nie zwrócić uwagi na fakt, iż przy prezentacji jej wyników w miejsce trzykrotnego powtórzenia praktycznie tego samego tekstu – jedynie ze zmianą wartości liczbowych – można było posłużyć się zbiorczymi tabelami.

Wyniki badań potwierdziły poprawność i skuteczność zastosowania w urządzeniach rehabilitacyjnych układu dwu siłowników pneumatycznych synchronizowanych autorskim zaworem dławiącym oraz wskazały możliwe do zastosowania przedziały obciążeń związane z ruchem kończyn dolnych. Zawór zapewnia synchroniczny ruch obu tłoczków w całym zakresie ich przemieszczania się oraz wykazuje odporność na możliwość powstawania blokady.

Istotnym jest też wykazanie bezpiecznej pracy układu w warunkach nagłego skurczu kończyny

Szkoda wszakże, iż Doktorantka nie podjęła próby uogólnienia uzyskanych wyników poza badane obiekty, nie wskazując choćby zalecanych do zastosowania parametrów siłowników nie mówiąc już o ich optymalizacji.

Wysoko oceniam natomiast fakt wykorzystania wyników pracy w konstrukcji konkretnych urządzeń do rehabilitacji kończyn dolnych. Postępowanie takie można uznać za modelowe.

Dobre świadectwo wystawia też Doktorantce oparcie się przy projektowaniu o konsultacje z specjalistami w zakresie rehabilitacji.

5. Uwagi szczegółowe

Recenzowana rozprawa wyróżnia się starannością edytorską i poprawną polszczyzną.

Z drobnych błędów – prawie nie do uniknięcia w tak obszernej pracy - pozwolę sobie wymienić następujące:

Str. 1 (Wykaz ważniejszych oznaczeń)

Jest : pole powierzchni siłownika → powinno być pole powierzchni tłoka siłownika

Jest: natężenie przepływu powietrza → powinno być natężenie przepływu strumienia powietrza

Str. 9 (Tabela 1.1); Jest: hałaśliwość powietrza → powinno być natężenie hałasu wywołane przepływem strumienia powietrza

Str.22 Wiersz 7 od góry; Jest: ciężar kończyny → powinno być : masa kończyny

Str.162 (Literatura); Celowość umieszczenia pozycji 15 i 66 jest wątpliwa

Str.172 (Wykaz tabel); Brak w wykazie tabeli z Dodatku F

Powyższe uwagi, acz krytyczne nie mogą wszakże wpłynąć na ogólnie bardzo pozytywny obraz pracy i uznanie dla przedstawionych w niej dokonań

Decyduje o tym podjęcie trudnego, a przy tym ważkiego tak ze względów społecznych jak i gospodarczych problemu konstrukcji urządzeń do rehabilitacji kończyn dolnych człowieka.

Uzyskane przez Doktorantkę oryginalne wyniki badań wnoszą wkład w rozwój Inżynierii Mechanicznej, a pozostając w bliskim związku z rzeczywistymi problemami występującymi w rehabilitacji medycznej mogą służyć do ich efektywnego rozwiązywania. Co równie istotne może być one podstawą dla dalszych prac tak teoretycznych jak i eksperymentalnych.

6.Ocena końcowa

Podsumowując stwierdzam, iż przedstawiona mi do recenzji rozprawa doktorska mgr inż. Marty Żyłki p.t. " Synchronizacja ruchu dwóch siłowników pneumatycznych w urządzeniach rehabilitacyjnych" stanowi istotne i nowatorskie osiągnięcie naukowe jej Autorki dyscyplinie Inżynieria Mechaniczna.

Podjęte w rozprawie problemy zostały rozwiązane przy użyciu poprawnie wybranych i odpowiadających bieżącemu stanowi wiedzy metod i narzędzi badawczych.

Rozprawa przedstawia sobą spójną i logiczną całość, a uzyskane wyniki zostały przedstawione w klarowny i jednoznaczny sposób.

Potwierdzają one poprawność hipotezy badawczej postawionej przez Doktorantkę na początku pracy.

Stwierdzam zatem, iż w mojej opinii rozprawa mgr inż. Marty Żyłki sytuująca się w dziedzinie Nauk inżynieryjno - technicznych i dyscyplinie Inżynieria Mechaniczna

spełnia wymagania formalne określone w Ustawie z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2003 r. Nr 65, poz. 595 z późn. zmianami) w brzmieniu po wejściu w życie ustawy z dnia 23.06.2016 roku o zmianie ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z dnia 23.08.2016 r., poz. 1311) oraz w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz

w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz. U. z 2016 r. poz. 1852), obowiązujące od dnia 01.10.2016 roku.

Upoważnia mnie to do postawienia wniosku o dopuszczenie rozprawy autorstwa mgr inż. Marty Żyłki p.t.: " Synchronizacja ruchu dwóch siłowników pneumatycznych w urządzeniach rehabilitacyjnych" do publicznej obrony przed komisją Rady Dyscypliny Inżynierii Mechanicznej Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza

